

Shiula Floreta...

Jornal de las calandrinhas d'Aprens-1 de 2019/2020 n°3-Mes de novembre – Davalada

Dessenh fach per Alizea GAMBART

Auvèrnha que pinga e que siula
Sèm atrapadas per ta bruma doça
Aparadas jos la fusta pesuga
Lo pè freg fa tirar l'espèr
e la dolor de tos vièlhs
ta lenga lor fa cridar l'èime.

L'alèn del bestial
a de vam per lo que l'escota.
E sus las estelas sagradas
raja lo vin, la sang e la flor
ai aimat ton vent que carpinha
lo morre de las falsas cortesias
de ton país n'an vertadièrament pas res comprés
que lo nòstre còr, coma la lenga, se pòt pas vendre.

Lenga del quadrant
Sès pas una pintura complida
e per salvar la nòstra istòria benlèu
vendrem breçar ton enfant per la far venir mai bèla.

Elodia RAYMOND

Ensenhador

A nosta 1.....	2	Òrt – Estagi en Auvèrnha.....	6	Actualitat regionala.....	11
Recèpta.....	3	Estagi en Auvèrnha.....	7	A nosta 2.....	12
Actualitat mondiala 1.....	3	Descubèrta.....	9		
Actualitat mondiala 2.....	5	Tut'òc creatiu.....	11		

A nosta 1

Era catla

Amandina GARAUD-SABATHIER

Era catla qu'ei un petit ausèth migrator de 15 centimètres qui sembla hèra ath perdigat, mes totun mei chò. Que's neureish de granhas sus eth sòu, d'insèctes e còps que i a de petitas presas. Aqueth ausèth, qu'ei un gibier recercat mes totun non n'ei pas considerat coma espècia miaçada. Era catla que cascara e que capeja en tot cascarar. Adara, eth òmi que hè vièner la catla. Aqueth eslhevatge que s'apèra la *coturnicultura*. Sovent que s'ageish de neurissatge intensiu. La catla sauvatge que hè entre 7 e 14 ueus per an mentre que la catla de neurissatge que harà dinc a 300 ueus.

Expressions :

Un catlat : ua joena catla

Lo cascaret : lo cant de la catla

Cantar coma la catla / cascarar

Drin d'istòria :

Dens eth calendari republican, era catla qu'èra eth nom balhat ath setzau dia deth mes de *prairiau* ; eth navau mes de qui corresponèva mei o mensh segon er'annada ath periòde deth 20 de mai ath 18 de junh deth calendari gregorian.

Sovier de collectatge en Manhoac : (Vilatge de Vieuzòs)

« *Los ueus de catla que son bons entaus mainats asmatics.* »

Comptina entaths mainats :

« LA CATLA »
Quincalhat, quincalhat, quincalhat !
 Quan èi lo blat,
 N'èi pas lo sac.
 Quan èi lo sac,
 N'èi pas lo blat.
Quincalhat, quincalhat, quincalhat !
 Ros qu'ei lo blat,
 Escotatz la catla,
 E segatz lo blat.
Quincalhat, quincalhat, quincalhat !

(tirada deth libe **Comptinas**, Scerén Cndp-Crdp Cap'òc)

Canta e Dança : Sovier der' intervencion deth Pèire RAYMOND ath estagi lenga e cultura en Auvernha deth mes passat.

Ua borreia a tres temps en ronda :

« LA CATLA »
Òu ! calha, bèla calha, ont as ton niu ?
Amont sus la montanha, lo lòng d'un riu
Òu ! calha, bèla calha, de qu'es bastit ?
 Es de borra de lèbre e de lapin
Òu ! calha, bèla calha, de qué l-i as dedins ?
Dels uòus coma los autres mès pus polits !
Òu ! calha, bèla calha, quau te noirís ?
Son tres poidas sòrres de mon país
 L'una me pòrta l'aiga, l'autra lo vin
 L'autra la cançoneta per m'endurmir

Recèpta

Eras catlas ath cidre

Amandina GARAUD-SABATHIER

Ingredients : 6 catlas
1.5 kg de mandòrras
60g de burre
1 culhera d'òli
40 cl de cidre brut
1 culheron de péber
Sau

Arrecèpta :

Precauhar eth horn , termostat 6 (180°). Pelar e lavar eras mandòrras. Partatjar-las en dus dens eth sens dera longor. Botar-las en un plat pro gran tà las poder us hèr càber dab eras catlas.

Arrosar eras mandòrras de cidre. Eishamplar-las dera mieitat deth burre en brighalh. Empeberar e salar. Enhornar e hèr còser 30 mn en tot virar regularament. Mentretant, hèr cauhar lo sobre de burre mesclat ar'òli en ua padena. Hèr daurar eras catlas de tots costats. Un còp plan coloradas, salar-las e tirar-las dera padena.

Un còp eras mandòrras cuèitas, hornir eras catlas ath plat dab eth jus de còser. Hèr còser 30 mn mes en tot arrosar regularament dab eth jus. Servir de tira ara sortida deth horn. Bona hami !

Actualitat mondiala 1

Los eveniments d'octobre e novembre 2019 en Catalonha espanhòla

Monica BISSAY

Los fachs

Lo 14 d'octobre l'ancien president dau Parlament Catalan, Oriol Junquera es condemnat a 13 ans de preison per sedicion (atemptat, complòt, moviment d'insurreccion) e per destornament d'argent public. Sos amics, Jòrdi Sanchez e Jòrdi Cuixart, ancians ministres dau governament catalan son condemnats a 9 ans de preison, l'ex presidenta de Catalonha, cinc autres responsables politics parier.

Dempuei lo diluns 14 d'octobre, partits de cinc vilas catalanas, los independentistas catalans marchan cap a Barcelona per la manifestacion de divendres 18 d'octobre.

525 000 personas dins las ruas de Barcelona divendres ! Que protestan contra la condemnacion daus independentistas.

Quin Torra, lo menaire de quelas manifestacions actualas, a desfiat l'Estat Espanhòu : « podem pas recuolar sus la defensa inalienable de nòstre drech a l'autò determinacion. Las paurs e las menaças nos vincran pas. » Condemnet las violenças fachas pendent la nuech de las manifestacions.

La rason, un pauc d'istòria

La declaracion d'independencia de la Catalonha es un texte politic dins lo qual la Republica Catalana es declarada simbolicament coma un Estat independent e sobeiran de drech democratic e social. Lo 10 d'octobre de 2017 la majoritat daus deputats qu'eran independentistas lo signeren. Quò seguet lo resultat positiu dau referendum dau 1er d'octobre sus l'independencia. Lo governament espanhòu respondet emb l'article 155 de la Constitucion per destituir a l'encòp lo governament e lo Parlament catalans... La justícia espanhòla los acusa de rebellion, de sedicion, de destornament d'argent public e d'aver desobaiat a l'autoritat espanhòla. Carles Puigdemont fugis en Belgica. Son extradicion vers l'Espanha es per lo moment enquera rebufada per la Belgica.

Fau dire que dempuei lo referendum las violenças au quotidian se multiplican : los independentistas supòrtan mau lo refus de las autoritats espanhòlas a lor autodeterminacion. La condemnacion severa daus dirigents catalans es una repression violenta. Aquela violença fai tornar espelir la violença dau pòble brimat.

La setmana seguenta, qu'eran los anti-independentistas de l'associacion Societat Civil Catalana qu'apelet lo monde a manifestar per que las violenças se plantessen. Eran mens nombroses.

Las consequencias dau movament d'octobre 2019

Las consequencias son d'en primier economicas pr'amor que las rotas, las autopistas, los aeropòrts e los chamins de fer fugueren blocats. Las empresas de transpòrts, las ostalarias e las activitats toristicas an vist lor reservacion baissat dangierosament. Lo but d'aquelas accions eran de pesar sus l'economia per renforçar lo poder de discutida daus independentistas. Las consequencias son aïtot politics : lo resultat a las darrieras eleccions legislativas complica la formacion d'un novèu governament espanhòu e balhan aus partits independentistas e regionalistas catalans un pes capitau.

Lo diumenc lo 10 de novembre 2019, se debanavan las eleccions legislativas. Lo partit Junts per Catalunya (amassa per la catalonha) presentet mai d'un candidat. Chade divendres, Carles Puigdemont mena dempuei Bruxelles una reunion per guidar la campanha electorala de son partit politic. Merces au telefòne, a la visio conferencia, los militants pòden comunicar emb se. Lo jornau El periodico disia que los tres partits politics independentistas catalans podrian aver 43% de las votz en Catalonha, çò qu'es mai que lo 39% de las eleccions precedentas. Carles Puigdemont es una personalitat fòrça sollicitada e de mai en mai que las eleccions legislativas riban. A pogut intervenir pendent lo festivau daus libres a Carhaix en Bretanha emb una videò enregistrada e mandada per mail. Qu'es entau que Carles Puigdemont pòt balhar una dimension europenca a son combat : lo drech a l'autodeterminacion.

Los resultats d'aquelas eleccions balhan 120 deputats au PSOE, lo partit socialista dau premier ministre actuau Pedro Sanchez, 88 per lo Partit popular espanhòu, 52 au partit nacionaliste espanhòu Vox, 35 au partit Podemos e 10 au partit liberat Cuidadanos. Pedrò Sanchez deu far un governament emb de personas enemigas. Podra pas eschivar l'influencia daus independentistas catalans. Fau dire que merces a son poder economic e financier la region de la Catalonha a fach de sa capitala Barcelona una vila que se pòt dire mai poderosa que Madrid, la capitala dau país espanhòu. La lenga catalana s'i es totjorn parlada mentre que lo basque era einabit. Lo nacionalisme catalan se fonda sus la lenga e la cultura catalana mas es divisat per diversas ideologias. Per lo moment qu'es la gaucha radicala republicana ERC (Esquerra Republicana de Catalunya en catalan) qu'es la mai poderosa en Catalonha. Qu'es lo partit d'Oriol Junqueras, l'ancian vice-president de Catalonha.

Pedrò Sanchez, chefe dau partit socialista espanhòu passet una ententa emb lo partit de gaucha Podemos lo 12 de novembre. Mas, queus dos partits an mas 155 deputats sus los 350 dau Parlament. Lo premier ministre deura negociar coma los partits independentistas catalans per s'assegurar una majoritat parlamentaria. Lo partit ERC demanda qu'avant de conclure un acòrd, un dialògue sia dubert coma los socialistas sus la question de l'autodeterminacion en particular. Quò es beleu tròp per los socialistas. De son costat JxC de Puigdemont s'es prononciat contra l'investitura de Pedrò Sanchez.

Revolucion a Chile

Cloe GARCIA

Lo 18 d'octòbre de 2019, aprèp una decision d'augmentacion del prètz del tiquet de metrò pel govèrn, los chilencs manifestèron per carrièra. L'estat decidiguèt alara d'anullar aquò mas los estatjants arrestèron pas los reclams. An en fait un fum d'autras demandas cap a :

- la precaritat dels sistèmas de retirada e de santat
- l'augmentacion del prètz de las potingas e de l'electricitat
- los politics desconnectats del quotidian e lo tèrç de las riquesas del país detengut per 1% de la populacion coma lo president Sebastian Piñera
- e mai generalament las inegalitats fòrça presentas dins lo país.

Fa doncas ara mai d'un mes que lo pòble manifesta, a Santiago mas tanben un pauc de pertot a Chile e de detzenas de personas son ja mòrtas... Per respondre a aquò, lo govèrn manda de policièrs per carrièra e l'estat d'urgéncia es en plaça.

Pendent lo revolum de las manifestacions, ausisson una votz, la de Victòr Jara. Un cantaire chilenc fòrça conegut per sas cançons, simbòls de desfisança al poder del govèrn dempuèi son sosten a Salvador Allende dins las annadas seissantas-setentas. Demest sas òbras, trapam « El derecho de vivir en paz » que vòl dire « Lo dreit de viure en patz », d'en primièr escricha pel menaire comunista Ho Chi Minh e per Vietnam qu'èra en guèrra. Uèi los estatjants la tornan cantar per carrièra en esperant èsser escotats... Vaquí doncas aquesta cançon en espanhòl e sa revirada en occitan.

El derecho de vivir en paz

El derecho de vivir
poeta Ho Chi Minh,
que golpea de Vietnam
toda la humanidad.
Ningún cañón borrará
el surco de tu arrozal
El derecho de vivir en paz.

Victòr Jara

Indochina es el lugar
mas allá del ancho mar,
donde revientan la flor
con genocidio y napalm.
La luna es una explosión
que funde todo el clamor.
El derecho de vivir en paz.

Tío Ho, nuestra canción
fuego de puro amor,
es palomo palomar
olivo de olivar.

Es el canto universal
cadena que hará triunfar,
el derecho de vivir en paz

Las manifestacions

Lo dreit de viure en patz

Lo dreit de viure
poèta Ho Chi Minh,
que tusta de Vietnam
tota l'umanitat.
Cap de canon escafarà pas.
La rega de ta risièra.
Lo dreit de viure en patz.

Indochina es lo luòc
mas per delà de la nauta mar,
que i petan la flora
còp de genocidi e de napalm.
La luna es un espet
Que sauta la clamor tota.
Lo dreit de viure en patz.

Tio Ho, la nòstra cançon
es un fuòc de blós amor,
es un colomb de colombièr
un olivièr d'oliveda.

Es lo cant universal
cadena que farà triomfar,
lo dreit de viure en patz

Òrt – Estagi en Auvèrnha

Las semenças païsanas : ligam entre l'occitan e l'agricultura

Solanja RICHEZ

Qu'es aquò de semenças païsanas ?

Son de granas que son pas estadas brevetadas per un organisme. Son estadas feitas pel jardinièr dins son òrt. Una semença païsansa es una grana qu'es obtenguda gràcia a de metòde de pollinizacion natural.

Cal saupre que per aver una grana, cal que los gènes de doas plantas s'assemblen, es la **pollinizacion**. Se fa naturalament de mercé al pollèn. Per que i aja pollinizacion cal mesclar dos pollèns de doas diferentas plantas. Los dos ADN se mesclan, se crosan e aquò fa una grana.

Las granas sus catalògs son totjorn las meteissas, los umans fan totjorn lo meteis procediment per pollinizar la planta. Evoluïsson pas. Alara que amb las **semenças païsanas**, las granas pòdon evoluïr e s'aclimatar. Per qu'una grana se pòsca aclimatar a son territòri, li cal aprene a resistir a d'unas causas : resistir sens traitement, a la malautiá, al manca d'aiga o al tròp d'aiga... las granas aprenon aquò dins lors gènes e lo pòdon aprèp trasmetre a lors descendentas.

Pendent lo nòstre sejoir en Auvèrnha, avèm rebut la visita d'un païsan occitan e arpitan que se sona **Miquel Neirolas**. Fa part de l'**ostal de la semença de Leire**, qu'es associat al «Réseau Semences paysannes». Aquel païsan que parla occitan veï un ligam entre la cultura occitana e l'agricultura dins lo sens que la cultura nos permet d'en saupre mai sus l'endreit ont fasèm créisser las nòstras plantas. Parla de la «*toponimia*» qu'es fòrça importanta per el dins son metòde de comprene son luòc de vida per ne crear de semenças que s'adaptan plan a aqueste luòc.

Mòstra l'importància de l'occitan dins son procediment, per la precision d'aquesta lenga per descriure los païsatges e dins la riquesa de son vocabulari agricòla especific a un canton. Segon son territòri, trapa qu'es fòrça important de conéisser lo biais de faire dels ancians e qu' aquò passa per la lenga occitana.

Ara, en practica, cossí faire sas granas de laitugas ?

Las **laitugas** son per la màger part autogamias, o ermafròditas, es a dire que se pollinisan soletas, an pas de besonh d' autras flors per se pollinizar. Per precaucion, cal espassar de qualques mètres las diferentas varietats.

-d'en primièr, se cal procurar de granas de qualitat, non ibridas, reproductiblas e ja adaptadas lo mai possible al vòstre territòri. Podètz demandar benlèu al papeta o a la mameta del canton...

-Cal daissar lo plant d'ensalada montar en flor e esperar que 50 % de las granas sián maduras. Aquí cal talhar lo pè. Cal daissar la planta se secar mai d'un jorn dins una caissa abans de n'amassar las granas. Cal tirar los qu'an pas la meteissa forma o color que las autres.

-un còp las granas tiradas, las cal passar per un tamís puèi las metre dins una pocheta en papièr. Enfin, las cal gardar dins un endreit sec a temperatura constanta (dins un armari per exemple).

Alara per l'autonomia, la qualitat del manjar e pel respècte de l'environment, fagatz las vòstras pròprias granas !

Estagi en Auvèrhna

Cresenças popularas

Sandrina LAVANDET, Raquel MARTIN
e Monica BISSAY

Pivelat pel Leberon

- Sès nascut amb una pilositat excessiva
- Sès enfant de curat desfrocat
- Sès lo seten dròlle d'una familha

Te'n fagas pas, tu tanben seràs un leberon un jorn...

Mas abans tot te cal passar per una ceremònia magica :

- te desvestir completament
- prononciar de paraulas magicas en manjant de carn crusa (marcha melhor s'es de carn de lop e encara melhor s'es de cervèla de lop, tota crusa de segur).
- anar prèp de la font al calabrun e la traversar.

Vaquí que la transformacion òbra : seràs la nuèch tota ; mitat òme mitat lop
(perpetraràs segurament crimis, pecats, depravacions...)

Per tornar venir òme, traversaràs la meteissa font en sens invèrs a l'alba. Doblidaràs pas tos vestits que los paisans cercaràn a l'entorn de las fonts per saupre qual sès e te penjar.

Sès pas dins lo primièr cas ? Quin pecat !!! Sona lo diable e fai un pacte amb el.

Lo diable te balha una pèl de lop de metre sus la pèl nusa, aquela se pega a tu e te balha fòrça, potècia, rapiditat e salvatjariá.

Te preveni, fagas pas coma l'autra rossinèla que se faguèt agantar pels paisans de Monastièr que i levèron la pèl e la tornèron vestir per la mandar coma servicjala en cò de las sòrres, e encara aguèt d'astre, esquerrièra seriá estada cremada.

Mas bon, crenes pas de tròp, amb la pèl, las balas dels caçaires fan pas res, jamai una la traversèt pas.

Eles parlan de balas d'argent, fadasas de cinèma !!!

Qu'es una cresença locala que ditz que per tuar un leberon caldriá fondre las medalhas de la Verge negra de Puèg en Velai, servir aquò dins de saquetons qu'an pas jamai servit amb de tréfol de las quatre fuèlhas. E per se'n servir lor cal trapar encara lo curat a mièjanuèch dins una capèla dedicada a un sant plan precís per las benesir. Tant val dire que riscas pas res.

La bèstia del Gavaudan

Lo musèu de las cresenças popularas

En octobre, pendent lo nòstre estagi « Lenga e Cultura » en Auvèrnha, sèm anadas a Monastèr sus Gazelhas per visitar lo musèu de las cresenças popularas. Foguèrem recebudas per Patrici Rey que nos faguèt la visita.

Comencèt per nos explicar que, fins a i a encara pauc de temps, dins las campanhas d'Auvèrnha, lo mond e subretot los papets e las mametas, cresián a la mascariá e a un molon de causas magicas per explicar los malors de la vida. Lo mond practicavan la mascariá.

Nos diguèt que, el, viu en Auvèrnha dempuèi totjorn e que se sovent de sos grands que cresián en totes aquelas causas. Alara, a 17 ans, comencèt de far de collectatges. Se botèt a discutir amb los vièlhs cresents e supersticioses e a los questionar sus un molon de legendas e de cresenças popularas. Parlavan de trèvas dins los ostals, d'istòrias de diable, de drac, de lops, de medecina per signatura es a dire de suènhes amb de plantas benesidas e amb un mescladís de mistic, de magia, e de supersticion.

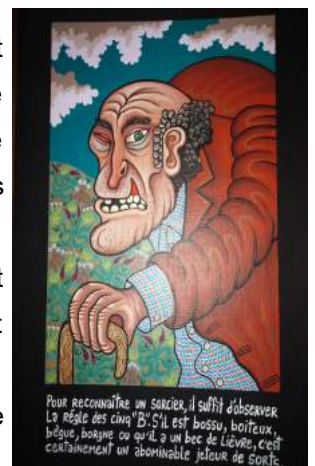
Cal dire que l'aluènhament favoriza la supersticion. Dins los endreches que son demorats isolats, las istòrias son demoradas mai longtemps. Coma las gents son de païsans e qu'an de bèstias, i a fòrça pradas e los ostals son a un quart d'ora los uns dels autres. A mai, l'ivèrn la nèu e la burla fa de congieràs, çò que geina los desplaçaments. En ivèrn, s'organizan las velhadas.

Las gents se massan per partir o tornar dins la nuèch ; aquò permet d'aver mens peur del vent que lèva la nèu e de se pèdre pas pel camin. Las velhadas son plan ritualizadas e los òmes contan d'istòrias. Parlan fòrça de las vacas que son l'unenca sorga de revenguts e de proteïnas e que son pro sovent emmascadas.

Mas tot es pas sonque supersticion. Per sonhar un mal de tèsta s'utilizava la rusca de sause en tisana, e aquò conten d'acide salicilic (aspirina). Lo trescalan (millepertuis) s'utilizava quand lo mond èran nafrats, e lo trescalan a vertadièrament un poder de cicatrizacion. Per èsser mai en forma, se fasiá d'infusions amb de clavèls que son plen de fèrre. Las gents utilizavan la bava dels cagaròlhs per sonhar los que tossissián, que lor bava fa d'elcidine qu'es quicòm que se trapa dins los siròps per la tos.

Fin finala, de tot aquel collectatge, lo Patrici ne faguèt un musèu. Es el que faguèt tot : las recèrcas, los inventaris, totes los tablèus, las pinturas coma las explicacions, e tanben las figurinas que se pòdon veire dins lo musèu. Foguèrem fòrça admirativas de son trabalh, e tant dels tablèus coma de las figurinas que contan d'istòrias inquietantas mas que son pintrats d'un biais innocent e fòrça gaujós.

Long de la visita, dins cada sala, lo Patrici comentava de tablèus en nos contant las legendas associadas. Aquò foguèt fòrça interessant e ric. A mai, i aviá un ambient particular dins aquel luòc que sembla un grand e vièlh castèl abandonat, umid e sorne; i èra aisit de dintrar vertadièrament dins las legendas a l'encòp magicas e espaurugantas.

Lo Cailar (en Larzac) es un vilatge pichòt que se situa dins nòrd d'Erau, sus lo platèl de Larzac. Es lo limit d'Erau e d'Avairon.

En 2016 i aviá a pauc près **445 estatjants**. Los apelan los « **Cailarans** ».

La populacion que i viu es puslèu anciana. Lo platèl de Larzac es una **tèrra calcària**. D'**agricultors** novèls se lançan dins la cultura del milh, i a de maniera generala pauc de cultura, essencialament de blat.

Sul platèl de Larzac podèm trobar qualques vilatges pichòts a caval entre Erau e Avairon coma **Las Rivas**, **St Felix de l'Héras**, **la Covertoirada**, **Casajorde**, **Lo Cros**, **St Miquèl**...

Larzac es un endrech tranquille mas tanben plen de mistèri.

S'i encontra fòrça païsans, elevatges de bovins mas tanben de motons.

Lo Cailar s'expandís sus una vintena de quilomètres.

I trobam un **ostal de comuna**, una **escòla** qu'es regropada amb la de Las Rivas.

Lo Cailar a sa **glèisa** pichona, son **cementèri** e de qué atraïre los joves, **estadi**, « **estadi city** ».

Aquesta comuna acaba de se modernizar gràcias a un ostal de comuna novèl, a un supermercat pichòt e son estacion de servici granda amb de botigas e de restaurants.

Dempuèi 2013, d'ara enlà, lo vilatge es passat « **Vilatge Etapa** », lo mai pichòt vilatge etapa de França.

Mas çò qu'atraï lo monde es lo famós arbre escalprat, lo festenal de « **Roc Castèl** » sens oblidar las autras manifestacions esportivas.

L'arbre escalprat

Es un dels primièrs arbres escalprats de Michel Chevray, foguèt realizat entre 1987 e 1989. A la basa se tractava d'un òlm centenari. Se situa al bèl mièg de la plaça del vilatge.

I trobam las tematicas del platèl coma la « **Cardabèla** », un pastre, un marran e tanben un caval, un aglan, un chòt, una cigala, un gal, un òme « **hippie** ».

La cardabèla

Es la flor simbòl dels Causses de Larzac. S'apèla tanben la Carlina amb de fuèlhas d'Acanta (Cadolha e Cardon).

A l'epòca los pastors la culhissián per son còr comestible. (Es de la familha de carchòfa). Se servissián de las fuèlhas espinosas per demesclar o cardar la lana de lors tropèls.

Es un pauc lo baromètre dels Causses, coma lo virasolelh capta la lutz del solelh e s'obrís. En cas d'umiditat se torna tancar. D'ara enlà, es considerada coma un amuleta.

La cal far secar e es clavelada sus las pòrtas dels ostals e dels cortals.

Las Lavanhas

Es una sòrta de sampa que permet a las bèstias de beure. Se trapa dins los camps o a proximitat de bòrias. Son creadas pels òmes. N'i a 1000 suls causses.

Son alimentadas per las aigas pluvialas.

Son redondas e bastidas de lausas e d'argila.

Lo vilatge de las Rivas e son lac

Las Rivas es un pichòt vilatge a costat del Cailar.

En 2015 se comptava 142 estatjants.

Aqueste vilatge a un ostal de comuna dins quin los locals de l'escòla se situan.

I a tanben una glèisa amb son cementèri.

Mas pecaire i a pas una sola botiga. Sols qualques elevatges de motons e de vacas fan viure lo vilatge.

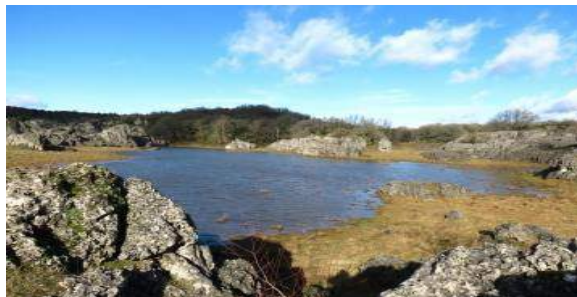
Mas Las Rivas es mai que mai conegut per son lac.

Es un lac que apareis gaireben sonque totes los 10 ans.

Lo darrièr còp qu'apareguèt èra en 2014.

(2014/2004/1997-1996/1987...)

Aqueste lac de 12 ectars a quicòm pròche, pòt aver una prigondora de 12 a 15 mètres.

Lo Festenal de Roc Castèl

Es un festenal amb una invitacion al viatge lent.

Se debana al centre del vilatge, subre tot al pè de l'arbre escalprat mas tanben a l'azard Baltazar per carrièras, dins la sala de fèstas, quitament pel campèstre.

Se trapa essencialament de talhièrs (bricolatge amb recuperacion de material) correguda lenta de bicicleta, de contes de viatges, d'espectacles, de teatres...

Un festenal que convida los artistas e tanben los viatjaires lents, los musicaires e los toristas. Aqueste festenal se debana dempuèi environ 7 ans al mes de julhet.

Tut'òc creatiu

Fabricar un fotofòr amb material reciclat e natural *Clara-Lina ZIMPFER*

Nos cal :

- una boita de consèrva
- una candèla calfa-plat
- de sable o de pichons calhaus
- de fuèlhas mòrtas, de granas, de cauquilhaiges, de mossa, de fials, de plumas....
- Plen de pichons bocins de natura

Aisinas :

- de pintura acrilica
- un pincèl
- de pega fòrta o un pistolet de pega

1. Aprèp aver netejat la boita, pintras lo defòra amb la pintura acrilica.
2. Quand es seca, pòdes pegar tos elements naturals (levat lo sable e pichons calhaus) a l'entorn de la boita del biais que vòles.
3. Per acabar empenas la boita a mitat amb de sable o de pichons calhaus e pausas la candèla dedins.

Actualitat regionala

Tolosa l'Occitana

Clara-Lina ZIMPFER

Regularament l'Ofici de torisme de Tolosa organiza de visitas tematicas de la vila. *Los grands monuments de Tolosa* en francés e en espanhòl, *Suls passes de Claudi Nogaro* o encara *Tolosa secreta o la vila desconeguda*. E n'i a una que se sona Tolosa l'Occitana.

Es una visita de Tolosa vista amb un angle occitan. Passam aital per de luòcs emblematics de la vila e mai emblematics encara pels occitans. Aital dintrèrem dins l'ostal de comuna : lo Capitòli. Parlèrem del tablèu que representa los Jòcs florals. Es un concors de literatura dubèrt dempuèi 1323 a Tolosa qu'a per prèmi una Flor. Foguèt creat per de trobadors per manténer l'Amor cortés.

Agachèrem la crotz al centre de la plaça e son importància. Lo Capitòli es un dels bastiments mai important de la vila. Los Capitòls lo bastiguèron al sègle XIIen, dempuèi es encara lo sèti del poder municipal.

Caminèrem per la carrièra del Taur, davant la botica Macarèl. Cantèrem lo *Se canta* davant la librariá occitana. Arribèrem a la basilica St Sernin, la guida nos i parlèt de la tomba del Comte de Tolosa : Guilhèm Taillefer. En 1989 lo sarcofag, qu'èra atribuit al comte, es dubèrt per lo restaurar. Mas en observant lo contengut, se son avisats que dedins jaguèt mantuna persona mòrta abans Guilhèm Taillefer. Una cresença tombèt aquel jorn.

Acabèrem dins l'Ostal d'Occitania. Èran dos ostals particulars renovats e balhats a Convergència Occitana per partejar la cultura occitana. I son amassadas pas mens de 70 associacions. Organizan d'eveniments, de concèrts e de seradas poèsias dins la sala.

A nosta 2

Lo desman deus Pirenèus, un animau en dangèr ? *Alizea GAMBART*

Per hèra de personas, lo desman, tanben aperat « arrat trompeta », qu'ei enqüèra ua espècia desconeguda. Peu lo monde, ne s'i tròba pas sonque dus desmans : lo Desman deus Pirenèus e lo Desman de l'Oral en Russia, çò qui poderé explicar en partida la soa desconeishença.

Qu'ei çò qui's sap deu desman deus Pirenèus ?

En França, lo desman deus Pirenèus, sustot present en hauta montanha dinc a 2200 mètres d'altitud, qu'ei un animau hèra discret qui pesa enter 50 e 60 gramas. Dotat d'ua petita trompa, de patas palmadas e d'ua grana coda aplatida, aqueste mamifèr, sustot actiu la nueit e semi-aquatic, que's desplaça essenciaument dens aus petits e mejans arrius deus Pirenèus en cerca d'invertebrats aquatics.

Ua espècia miaçada ?

Predators, construccion deus barratges, amainatjament deus arrius e rescauhament climatic, nombrós que son los factors de despòblament de l'espècia. Aquestas annadas, l'aira de reparticion deus desmans qu'a hèra regressat e tanben per las zonas protegidas com lo parc nacionau deus Pirenèus. Que s'i parla totun d'ua regression de 60 % en 20 ans, çò qui sembla hèra alarmant.

Classat peu miei de las espècias « quasi miaçadas » au nivèu nacionau e « vulnerables » per l'Union internacionau tà la proteccion de la natura en 2008, un plan nacionau d'accion qu'ei estat miat e seguit d'un programa europèu « Life + Desman » finançat a hautor de 2,5 millions d'euros dens l'encastre de conservar las poblacions e de deféner lo lor abitat.

Au demiei de las accions menadas, que's pòt citar per exemple l'organizacion de la « Caravana deu desman » (darrèra edicion en mai 2019) qui permetó de har conéisher aqueste petit animau. Aquesta caravana, qui's desplaçava enter Senta-Engraça e Auloron, organizè eveniments esportius, talhèrs creatius e tanben espectacles seus desmans entà sensibilizar los mei joens e tanben la demora de la poblacion pirenenca au risc haut de desapareishuda deus desmans en França e sustot a l'importancia de la defensa deu lor abitat.